ERFGOEDPARTNERS

Erfgoednieuws 11|2020

2 | Streekhistorisch Centrum Stadskanaal
5 | Museum Stad Appingedam
7 | Kerst op de Fraeylemaborg; een jeugdherinnering
8 | Tentoonstellingen en activiteiten

Streekhistorisch Centrum Stadskanaal

Naar Stadskanaal op zondagmiddag

De volgende bijdrage is van de hand van Helen Kaemink, directeur van het Streekhistorisch Centrum in Stadskanaal. Zij schreef op verzoek van de redactie een artikel over het zondagmiddagprogramma van het SHC gedurende de winter.

Al jaren vormen de activiteiten op zondagmiddag een vaste waarde in de programmering van het Streekhistorisch Centrum (SHC) in Stadskanaal. Van oktober tot mei wordt er iedere week een presentatie, lezing of concert gehouden waarmee we in de loop der tijd een trouw publiek hebben opgebouwd. Deze bezoekers zijn vaak afkomstig uit onze directe omgeving en als donateur betrokken bij het SHC. Als klein museum, met in goede jaren zo'n 3000 bezoekers per jaar, zijn we daar best trots op. Het SHC heeft daarmee niet alleen een historisch-culturele, maar zeker ook een sociale functie op de zondagmiddag.

Lering en vermaak

In 1995-1996 werd Huize ter Marse, het monumentale onderkomen van het SHC, volledig gerenoveerd. Tijdens deze restauratie werden muren uitgebroken waardoor een zaal ontstond die gebruikt kon worden voor huwelijksvoltrekkingen maar ook voor allerlei bijeenkomsten zoals lezingen en presentaties. Waar het publiek in het eerste seizoen de weg naar Ter Marse nog moeilijk kon vinden, werd toch doorgezet. Het moest mogelijk zijn om in een plaats waar de zondagsrust nog in hoog aanzien stond, toch een voor de niet- (of minder strenge) kerkelijken een programma te bieden waar 'lering en vermaak' geboden werd. En dat lukte, want het zondagmiddagactiviteitenprogramma is inmiddels het 25e seizoen ingegaan.

Doelstellingen SHC

De activiteiten worden georganiseerd door een speciale commissie van vrijwilligers waar ook medewerker Bert Roossien en ikzelf deel van uitmaken. De commissieleden zijn daarbij op toerbeurt gastheer/-vrouw bij de activiteiten die worden bedacht, daarbij geassisteerd door twee andere

zondagmiddagvrijwilligers. Passend bij de doelstellingen van het SHC zoeken we naar geschikte onderwerpen om te belichten en wordt er gebrainstormd over mogelijke sprekers, thema's en soms ook over een hele nieuwe opzet van een activiteit. Gedurende het hele jaar worden de agendaberichten van elders in de gaten gehouden om te kijken of er sprekers worden aangekondigd die we ook bij ons zouden kunnen uitnodigen. Ook wordt gekeken naar actuele publicaties waarvan de auteur bijvoorbeeld een lezing zou kunnen komen geven.

Van dia's naar digitaal

Een vast maandelijks onderdeel op het programma, op -meestal- de eerste zondag van de maand (onder voorbehoud), is de beeldpresentatie met foto's uit ons eigen omvangrijke foto- en diaarchief. Bert Roossien maakt dan een keuze uit onze collectie rondom een bepaald thema. Dat kan de focus op een dorp uit de regio zijn, maar ook bijvoorbeeld de scheepvaart, horecagelegenheden, of 'auto's in het straatbeeld door de jaren heen'. Bert begon ooit met deze beeldpresentaties met sleden van 100 dia's per voorstelling, die dan vanaf een wankel dia-tafeltje met een projector in het donker op een huiskamerscherm werden vertoond. Inmiddels gebeurt dat helemaal digitaal met een beamer op groot scherm, of op een interactief beeldscherm waarmee kan worden ingezoomd op details en naar de volgende afbeelding kan worden 'geswiped'. Door de digitalisering is ook een veel groter aanbod aan te vertonen afbeeldingen binnen handbereik gekomen: ze hoeven immers niet eerst te worden omgezet naar de diafilm-in raampje en ook publiek kan eenvoudiger foto's delen. Deze voorstellingen trekken altijd veel bezoekers, zeker wanneer een bepaald dorp in de schijnwerpers staat. Bovendien brengen we hiermee een belangrijk aspect van onze collectie onder de aandacht van het publiek.

Smikkelmiddag

Ter afwisseling van de 'serieuze' activiteiten met een historische inslag programmeren we ook concerten, literatuur en poëzie en zelfs culinaire historie. De Pruiverij, die later Smikkelmiddag ging heten, staat al 25 jaar op het programma. Deze middag werd ooit begonnen door twee vrijwilligsters die samen oude streekgerechten kookten. Bezoekers kregen kleine porties pronkebonensoep, stamppot droge bonen en dat soort lekkernijen te proeven en konden ook een receptenboekje kopen om zelf de smaak van vroeger te herbeleven. Later mocht het verkopen van thuisbereide gerechten niet meer en werd het koken overgelaten aan een lokaal cateringbedrijf met hart voor bijna vergeten ingrediënten. Deze kok maakt er een heel viergangen diner van en voorziet de gerechten van een passende toelichting over de herkomst. Zo vormt de Smikkelmiddag nog steeds een vast onderdeel van het programma.

Kerst-op-zien Grunnegs

Op muzikaal gebied kiezen we voor regionale artiesten, die vaak in de streektaal zingen maar ook voor klassieke muziek. De musici vinden in het Streekhistorisch Centrum een intieme huiskamerambiance waar nauw contact tussen muzikant en toehoorder voor een speciale sfeer zorgt. Zeker rond de kerstdagen staat er altijd een concert op het programma, variërend van optredens van een kamerkoor, a-capella kwartet of zoals dit jaar 'Kerst-op-zien-Grunnegs' met muziek en Groningse kerstverhalen, al moest het geplande concert dit jaar vanwege de lockdown worden afgelast.

Nieuwe huiskamer van Stadskanaal

De intieme locatie van Huize ter Marse leek dit jaar echter onze

De Watertoren staat naast Huize Ter Marse

Achilleshiel te worden: door de maatregelen tegen corona waarbij de 1,5 meter-afstandsregel ingevoerd werd, zouden er nog maar hooguit 12 toehoorders in de zaal passen. Even leek de traditie van zondagmiddagactiviteiten in Stadskanaal hier te stoppen maar gelukkig bracht de Bibliotheek uitkomst. Met hen waren we namelijk al een jaar in gesprek over het mogelijk delen van hun gebouw in onze nieuwe toekomstvisie. Er staan ingrijpende veranderingen op ons programma waarbij we onderzoeken om als Streekhistorisch Centrum te verhuizen naar het onderkomen van de bibliotheek om daar gezamenlijk activiteiten en tentoonstellingen te kunnen organiseren. Door de crisis hebben we een voorschot op deze plannen genomen en konden we in oktober ons zondagmiddagprogramma op deze nieuwe locatie in het centrum van Stadskanaal starten. We merken dat ons publiek ons daar ook nu al goed weet te vinden, ondanks alle veiligheidsmaatregelen. Natuurlijk is het nog niet helemaal 'eigen', het is qua sfeer nogal een verschil of je in een 19e-eeuwse voormalige herenboerderij of in een modern licht leescafé zit. Maar het is wel onze toekomst. De eerste schetsen voor de heringerichte bibliotheek mèt Streekhistorisch Centrum daarin geïntegreerd, als de nieuwe huiskamer van Stadskanaal, zijn gemaakt en de fondsenwerving daarvoor wordt binnenkort gestart. We hopen daar volgend jaar, als het SHC 50 jaar bestaat en de zondagmiddagactiviteiten dus al meer dan 25 jaar, groen licht voor te krijgen en ons zo voor te bereiden op een toekomstbestendige tweede helft van ons bestaan.

Smikkelen tijdens de smikkelmiddag

Zie voor de komende zondagmiddagactiviteiten het Tentoonstellingen- en activiteitenoverzicht verderop in deze *Erfgoednieuws*.

Streekhistorisch Centrum Stadskanaal
(0599) 61 26 49
www.streekhistorischcentrum.nl

Museum Stad Appingedam
Tentoonstelling 'Echt winters'

Voor het decembernummer van Erfgoednieuws schreef Cynthia Heinen, directeur van Museum Stad Appingedam, op verzoek van de redactie een bijdrage over de tentoonstelling 'Echt winters', die van 20 januari tot en met 28 maart 2021 te zien is in het museum.

Het was een rustig en aangenaam najaar, toen we in Appingedam bedachten: wát doen we met onze wintertentoonstelling?

We hadden vorig jaar een tentoonstelling gepland over koper en tin, die nog heel wat onderzoek en bruikleenverkeer vereiste, onder de corona-omstandigheden niet eenvoudig te realiseren. Bovendien vroeg deze tentoonstelling om demonstraties en activiteiten, wat ook niet goed uitvoerbaar was nu. Besloten werd om deze tentoonstelling een jaar op te schuiven. Maar waarvoor zouden mensen dan wél naar ons museum komen?

IJsbaanscène

Het was duidelijk dat deze tentoonstelling de zinnen moest verzetten: even niet bezig zijn met corona, maar genieten van nostalgie, herinneringen, herkenbare beelden en vooral sfeer. Zo kwamen we uit bij de winters van vroeger: passend bij de tijd van het jaar en iedere volwassene kan erover meepraten! We lieten een oproep uitgaan via de pers om objecten, verhalen en fotomateriaal te verzamelen. RTV Noord pikte dit direct op en gaf ons de kans om live een oproep te doen. Vanaf dat moment stroomden de mails met verhalen, herinneringen, foto's en objectaanbiedingen binnen. Zelf hadden we al Harry Meerveld 'binnengehaald', een Groninger kunstschilder die zich gespecialiseerd heeft in winterlandschappen. Verder hadden we het plan om een huiskamer in te richten en een ijsbaanscène te bouwen. Gelukkig zijn er enthousiaste en handige vrijwilligers die zoiets dan op zich nemen. Wat we niet aan attributen in de collectie hebben of binnen hebben gekregen, halen we dan soms van marktplaats of uit de kringloopwinkel.

Vaandel

We kregen uit diverse hoeken sledes, schaatsen, trofeeën en werden ook uitgenodigd door IJsclub Fivelingo uit Appingedam om in hun kantine objecten uit te kiezen. Met in het hoofd wat lintjes en wedstrijdbekers gingen we ernaar toe. Maar tot onze verbazing hadden ze nog het vaandel uit 1865, het jaar van hun oprichting (de oudste nog bestaande vereniging van Appingedam), oude foto's, een gevelsteen, de baanbordjes, notulenboeken van vroeger, kortom: op zich al genoeg voor een complete expositie!

Warm ingepakt op het ijs

Jong geleerd, oud gedaan

Prijzengeld

En natuurlijk de roerende verhalen die binnenkwamen: over de geboorte van een meisje in 1979 in het Delfzicht Ziekenhuis, maar waarvan de familie niet op kraambezoek kon komen omdat de sneeuwduinen verkeer onmogelijk maakten. Over Martje Mulders uit Steendam, die in 1924 en verdere jaren een heel café bij elkaar had geschaatst aan prijzengeld. Over tochten met arrensleden over de wegen, die voor de oorlog nog niet met zout werden bestrooid. En van een jongen die in de jaren zestig met zijn vriendje schaatste om verkering met een meisje uit het dorp. Hij won en trouwde later met haar, maar achteraf bleek het wel een 'haaibaai' te zijn. "ik heb later nog vaak gedacht: heeft mijn vriendje mij misschien láten winnen? Want zo'n goeie schaatser wás ik helemaal niet…"

De tentoonstelling geeft een beeld van historische winters, met verhalen en foto's, een enscenering van een warme huiskamer en een koude ijsbaan en sfeervolle schilderijen van Harry Meerveld. De tentoonstelling is te zien van 20 januari tot en met 28 maart 2021. IJs en wederdienende natuurlijk!.

Museum Stad Appingedam
Wijkstraat 25
9901 AE Appingedam
(0596) 680168
www.museumstadappingedam.nl

Kerst op de Fraeylemaborg; een jeugdherinnering

Een bijdrage van Henny van Harten, conservator van de Fraeylemaborg.

Er is dit jaar helaas geen Kerstmarkt op het landgoed, en ook de plannen om het publiek van 19 december tot en met 9 januari te laten genieten van de borg in kerstpracht, moesten worden geschrapt. Gelukkig zorgt de kerstversiering buiten op het voorterrein voor sfeer. De prachtig gerestaureerde borg is dan sprookjesachtig mooi!

Hoe ging het vroeger met Kerst toen de Fraeylemaborg nog bewoond werd door de familie?
Jeanne Thomassen à Thussink van der Hoop van Slochteren (1910-2002) vertelde het volgende over haar herinneringen aan Kerstmis.

In de kerk zat vader alleen in een bank. Daarvóór zaten de vrouwen, moeder en mijn zusje en de logees en ik. Dan een bank voor de vrouwen en een bank voor de mannen, het dienstpersoneel dus, maar de mannenbank werd nooit gebruikt eigenlijk. Met kerst werden er meerdere bomen uit het bos gehaald, want de kerk kreeg er een, en ik dacht de Evangelisatie ook. In het bos had je de zogenaamde Kinderkamer, dat vonden wij altijd heel interessant, dat was een plek waar dennenbomen of sparren groeiden.

Met elkaar tuigden we de boom in de Kleine Zaal op. Piek erop, chocoladekransjes en bonbons vastgemaakt met touwtjes. En dan kreeg je een tekst en een boekje, van Callenbach of van Voorhoeve. Op kerstdag gingen vader en moeder naar de kerk, wij als kinderen eerst niet. Ik geloof dat ik 8 jaar oud was dat ik eens in de maand mee moest naar de kerk en toen eens in de 14 dagen. Langzaam moest ik het leren. Maar ik ging wel naar de zondagsschool in Sappemeer.

Het kerstdiner was niet heel speciaal, maar er was wel altijd plumpudding natuurlijk. Hij werd niet in de brand gestoken maar hij was er wel.

Meer herinneringen aan het vieren van Kerstmis in de Fraeylemaborg zijn te vinden in de publicatie 'Toen gewoon, achteraf bijzonder', te koop in de museumwinkel en webwinkel van de borg.

Landgoed Fraeylemaborg
Hoofdweg 30
9621 AL Slochteren
0598-42 15 68
www.fraeylemaborg.nl

Tentoonstellingen en activiteiten

Iedere maand zijn nieuwe tentoonstellingen en activiteiten in dit overzicht te vinden. Vanwege COVID 19 kunnen data soms wijzigen. Raadpleeg daarom vooraf de website van de betreffende organisatie.

Het MOW I Museum Westerwolde trakteert op stukken uit de eigen collectie

Voor trouwe liefhebbers en mensen uit de eigen streek komt het MOW tijdens deze lockdown, waardoor musea in ieder geval tot en met 19 januari 2021 gesloten zijn, met een cadeautje voor de donkere dagen en lanceert het de actie 'het MOW boven je bank'.

Het museum drukt posters van A2-formaat met daarop kunstwerken en cultuurhistorische objecten uit de eigen collectie. Deze hebben allemaal een relatie met de eigen regio. Zo verbinden de posters mensen met hun leefomgeving, met het MOW en met elkaar.

De eerste poster verschijnt al eind december. Het museum kiest voor een schilderij van de Westerwoldsche Aa, van de hand van Jan Altink (1885 – 1971), een van de oprichters van kunstkring De Ploeg. Vanaf 28 december 2020 haal je deze print gratis op bij Drogisterij de Vijzel (Hoofdweg 96) en de Coop in Bellingwolde (Hoofdweg 29). Lijst in en hang hem boven je bank!
Kies voor het afhalen een rustig moment en houd je aan de coronarichtlijnen, dan blijft iedereen er gezond bij.

In de loop van 2021 volgen nieuwe prints en bepaalt het publiek via stemrondes zélf welke andere items uit de museumcollectie op de posters verschijnen. De posters zijn dan ook op andere locaties in Westerwolde af te halen. Waar dat is en hoe het stemmen in zijn werk gaat volg je via de website hetmow.nl/bovenjebank.

Over de collectie
Het MOW draagt zorg voor een groot aantal kunstwerken en cultuurhistorische objecten die één op één samenspreken met de eigen omgeving. Regelmatig krijgen deze een plaats in een tentoonstelling, maar een groot aantal kun je ook online bekijken: bijvoorbeeld op de Pinterest-pagina van het MOW of op collectiegroningen.nl.

Kunstlievend Genootschap Pictura

Oproep vrije deelname expositie
Om het coronaleed voor onze noordelijke kunstenaars te verzachten, is een oproep gedaan aan alle professioneel werkende kunstenaars om deel te nemen aan een gratis verkoopexpositie. Eenieder kan één of twee kunstwerken aanbieden. De keuze voor de inzending is volledig vrij en niet aan een thema gebonden. De voorkeur gaat wel uit naar recent gemaakt werk. Alle disciplines zijn welkom. Er wordt dus een zeer gevarieerd kunstaanbod voor deze expositie verwacht. Alle kunstwerken worden geëxposeerd en te koop aangeboden van 31 januari tot en met 14 februari bij Pictura in Groningen.

Verzoeknummers op carillon Martinikerk

In december en januari speelt beiaardier Auke de Boer verzoeknummers op het carillon van de Martinikerk in Groningen. De aanvrager 'betaalt' hiervoor door een donatie te doen aan de Martinikerk en de Voedselbank. Vooral bedrijven worden door de Stichting Martinikerk opgeroepen door middel van deze actie hun medewerkers een hart onder de riem te steken. Maar ook particulieren kunnen aan deze actie meedoen. Wie meer wil weten over deze actie en hoe je hieraan kunt meedoen kan terecht op de site van RTV Noord: www.rtvnoord.nl/nieuws/het-carillon-van-de-Martinitoren-

Knutselkasteel Verhildersum

Landgoed Verhildersum in Leens heeft voor kinderen tot 13 jaar tijdens deze Kerstvakantie een leuke activiteit: de wedstrijd 'kasteel knutselen'. Bijvoorbeeld een kasteel van papier, lego, sneeuw, taart, klei, wol, dozen, zand of... alles mag! De foto's van de creatie moeten voor 6 januari 2021 gemaild worden naar info@verhildersum.nl. De winnaar ontvangt een cheque voor het arrangement 'De Schat van Van Starkenborgh'. Samen met vriendjes/vriendinnetjes mag de winnaar na 1 april op ontdekkingstocht in de omgeving van Landgoed Verhildersum. Na afloop is er thee met iets lekkers.

Er op uit

De komende weken mogen veel attracties gesloten zijn, fietsen of wandelen is gelukkig nog wel mogelijk.

Groninger Museum E-Bike routes in het teken van De Ploeg

Wie na het kerstdiner of de schaal met oliebollen een heerlijke fietstocht wil maken, kan zijn hart ophalen met drie E-Bike fietsroutes. De fietstochten staan in het teken van De Ploeg. De routes voeren langs plekken waar Ploegkunstenaars graag zaten, werkten of discussieerden. De fietser doorkruist de Ommelanden met hun weidsheid, wind en ruimte. De lengte van de routes variëren van ruim 50 kilometer tot een meerdaagse route van 165 kilometer. De komende tijd volgen nog negen e-bikeroutes door Oost-, Zuid- en West-Groningen die ook in het teken van Kunstkring De Ploeg staan. Samen vormen deze routes straks het e-bikeroutenetwerk in de provincie Groningen. De routes kunnen gefietst worden via het fietsknooppuntennetwerk of met de gratis RoutAbel-app. Deze app navigeert je door het landschap en vertelt onderweg bijzondere verhalen over de kunstenaars van De Ploeg. Zo kom je van alles te weten over deze Groninger kunstkring. Het bijbehorende routeboekje is gratis verkrijgbaar bij de informatiebalie van het Groninger Museum in Groningen.
Kijk voor meer informatie op: www.inhetspoorvandeploeg.nl

Noorder Rondtochten

Om de vier jaar houdt de organisatie van Tocht om de Noord de Noorder Rondtochten, door hen ook wel de Winter4daagse genoemd. Rechtstreeks inschrijven voor de editie van 2021 is niet meer mogelijk. U hebt echter wel de mogelijkheid om in te schrijven via de NRT Wachtlijst. De ervaring van de afgelopen jaren leert, dat nog velen via de wachtlijst kunnen deelnemen aan het evenement!
Voor meer informatie: https://www.tochtomdenoord.nl/wandeltochten/de-noorder-rondtochten/2021

Eén van de organisaties, die deelneemt aan de Noorder Rondtochten is **koren- en pelmolen Hollands Welvaart te Mensingeweer**. Samen met koffie- en theeschenkerij *In de Malle Molen* zijn zij het laatste weekend van januari en alle weekenden in februari 2021 geopend.

Pronkjewailpad en de Groninger molens

Dit jaar en in 2021 staan de Groninger molens centraal in het Pronkjewailpad. Het Pronkjewailpad bestaat voor wandelaars uit een noord- en zuidroute. De noordroute (250 km) is vanaf 2020 ook beschikbaar in een fietsversie. De zuidroute is 350 km. Deelnemers kunnen één van de routes kiezen (of allebei, natuurlijk) en hebben twee jaar om deze te voltooien. Het Pronkjewailpad is

elk jaar van april tot en met oktober geopend, van donderdag tot en met zondag. Deelnemers wandelen of fietsen het Pronkjewailpad aan de hand van een stempelkaart. Onderweg moeten zij in elk dorp minstens één stempel op hun stempelkaart halen. Ruim 280 lokale ondernemers en andere toeristische, recreatieve en culturele organisaties in Groningen, doen mee als stempelpost. Naast een stempel biedt een groot aantal stempelposten de deelnemer ook een 'Pronkjewail' aan: een gastvrij gebaar. Denk bijvoorbeeld aan het meegeven van een souvenir, het proeven van een stukje poffert, een expositie bekijken, of een toren beklimmen. Zo leer je het landschap, de cultuur, het erfgoed én de inwoners van Groningen op een onvergetelijke manier
kennen. Voor meer informatie: https://www.tochtomdenoord.nl/wandeltocht/het-pronkjewailpad/

Colofon

Jaargang 1, nummer 11, december 2020
ISSN: 24-05-8270

Redactie:
Thea Pol, Hester Hazenberg

Met medewerking van:
Henny van Harten, Cynthia Heinen en Helen Kaemink
Wilt u reageren of heeft u kopij:
info@erfgoedpartners.nl

Vormgevingsconcept en lay-out:
Gerard de Vries, Smartmobiletour.nl

Erfgoednieuws is de digitale nieuwsbrief van Erfgoedpartners, en verschijnt iedere maand.

Erfgoedpartners
Lopende Diep 8
9712 NW Groningen
(050) 313 00 52
www.erfgoedpartners.nl

ERFGOEDPARTNERS